

क्रोधासुर नियंत्रक भगवान श्री लंबोदर !

राक्षसवीर शृंगलेत एक भयानक नाव आहे ते म्हणजे भस्मासुर. भगवान श्री शंकरांच्या अघोर तपानंतर त्याने जगाच्या इतिहासात कोणीही कधी न मागितलेले वरदान मागितले 'मी ज्याच्या डोक्यावर उजवा हात ठेवील तो तत्काळ भस्म व्हावा' तपाच्या प्रभावासमोर श्रीशंकरांचाही नाईलाज होता. राक्षस कोणालाही भस्म करू शकण्याच्या क्षमतेमुळेच भस्मासुर नावाने विख्यात झाला.

वरदान तर मिळाले पण त्याचवेळी त्याच्या मस्तकात एक राक्षसी विचार आला की हे वरदान खरे कसे? तपासणी करायला हवी. त्याच क्षणी समोर शंकर आहेत असे पाहून तो हात वर करून त्याच्याचकडे येऊ लागला. त्याला तसे येताना पाहून श्रीशंकर मनोमन म्हणाले कोण्या माकडाच्या हाती आपण कोलीत दिले. पण आता विचार करण्यात अर्थ नव्हता. पळण्याशिवाय पर्यायच नव्हता. समोर श्रीशंकर आणि मागे हात वर केलेला भस्मासुर अशी शर्यत सुरु झाली.

श्री भोलेनाथ कैलासावर आले. राक्षस तेथे आला. त्याला समोर दिसली माता पार्वती. तिच्या त्रिपुरसुंदरी सौंदर्यावर हा भाळला आणि शंकरांना सोडून तिच्याकडे वळला. त्याच्या आसुरी वृत्तीची जाणीव झालेली जगन्माता क्षणात गुप्त झाली.

ती गुप्त झाली म्हटल्यावर आचंबित झालेला तो पुन्हा शंकरांच्या मागे लागला. या निरुपाय विघ्नावर अंतिम उपाय रूपात श्रीशंकरांनी श्री विघ्नराजाचे स्तवन आरंभिले.

भगवान श्रीगणेशांनी प्रेरणा दिली आणि वैकुंठनाथ श्रीहरींनी अलौकिक सौंदर्यवतीचे रूप धारण केले. मार्गात त्या रुपवतीला पाहताच शंकरांना सोडून राक्षस थांबला. त्या मोहिनीला विवाहयाचना करू लागला. ती म्हणाली तुझ्या समान महानवीराची अर्धांगिनी होणे कोणालाही आवडेलच. पण आता मला नृत्याची इच्छा आहे. तू माझ्यासह माझ्याच सारखे नृत्य केले तर मी तुझी होईल.

विश्वविजयाची अफाट क्षमता अंगी असलेला तो अफाटवीर त्या स्त्रीच्या तालावर नाचू लागला. बराच वेळ त्याला नाचवून नाचवून दमवल्यानंतर श्रीहरींनी नृत्यातील एक अवस्थारूपात आपला उजवा हात आपल्याच डोक्यावर ठेवला. 'सारखे' नृत्य करण्याच्या नादात भस्मासुरानेही तसेच केले आणि विश्वाचे हे संकट स्वहस्ते जळून गेले.

मध्यकाळात घडलेली ही मोहिनीलीला न कळलेले श्रीशंकर धावतच होते. पण थोड्यावेळाने मागे कोणीच नाही हे कळल्यावर ते थांबले. श्रीगणराज कृपेने आपल्यावरील संकट टळले म्हणून धन्यवाद देऊन मोकळे झाले.

काही काळाने मुकुंदपूर नामक ग्रामी त्यांना मोहिनीलीलेचा सगळा कथाभाग एका देवसम्मेलनात कळला. त्यावेळी त्यांनी ते अतिसुंदर रूप दाखवावे यासाठी श्रीहरींनी विनंती केली. श्रीहरी म्हणतात त्या विशिष्ट क्षणी गणराज प्रेरणेने घडलेली ती क्षणिक घटना होती आता ते कसे करणार? पण श्रीशंकर हट्टालाच पेटले आणि शेवटी श्रीहरींचा नाईलाज झाला.

मोहिनीच्या त्या जगन्मोहक रूपाकडे पहिले आणि मदनारी शंकर, आपण कोण आहोत? कुठे आहोत? हे कोण आहेत? जवळ पार्वती आहे हे सगळे विसरून तिच्याकडे झेपावले.

कामदेव दाहक श्रीशिवांना काममोहितरीती असे येताना पाहून श्रीहरी मुळ रूपात प्रगटले. श्रीशंकरांना तो धक्का असहनीय होता. सगळ्यांसमोर आपल्याकडून घडलेल्या या पशुतुल्य वर्तनामुळे त्यांना स्वतःचाच अनावर क्रोध आला आणि त्या रागात ते तेथून प्रस्थान करते झाले.

मात्र मोहिनीच्या रूपात कामातुर झालेल्या श्रीशिवांच्या पतितवीर्यातून एक भयानक राक्षस प्रगट झाला पुढे तो दैत्यगुरु शुक्राचार्याकडे आला दैत्यगुरुंनी विचारले तू कोण? त्याच्याजवळ काहीच उत्तर नव्हते. तो बोलत नाही म्हटल्यावर श्रीशुक्राचार्यांनी ध्यान लावले. सर्व कथाभाग कळलेल्या त्यांनीच त्याच्या उत्पत्तीनुसार त्याचे नामकरण केले 'क्रोधासुर'.

दैत्यगुरुंच्या आदेशानुसार त्याने श्रीसुर्यांचे आराधन केले आणि अन्य वरदानांसह प्रधान वरदान मागितले उत्पत्ती, स्थिती आणि लय असणा-या कशापासुनही मरण नसावे.

वरदानासोबत आली उन्मत्तता. देवराज्य विनाशाची राक्षसी भावना. मार्ग ठरलेलाच होता. दैवी सत्ता नष्ट करायची तर धर्मसत्ता विनाश अटळ होता. तोच मार्ग चोखाळला गेला. त्राही! त्राही! करणारे देवही वनवासी ठरले. क्रोधासुर विनाशाच्या उपायार्थ देवगुरु बृहस्पतींना प्रार्थना करण्यात आली. ते म्हणाले आपण सगळेच उत्पत्ती, स्थिती आणि लयाने युक्त आहोत आपण त्याचे काहीच करू शकत नाही. या तिन्हींच्या पार आहेत केवळ आणि केवळ श्रीगणराज आहेत त्यांना शरण जाण्याशिवाय पर्याय नाही. देवतांच्या शरणागत तपस्येला फळ आले आणि भक्तवत्सल भगवान अवतरित झाले त्या अवतार लीलेला नाव आहे 'श्रीलंबोदरावतार'

जय श्रीलंबोदर!

जय गणेश!

अधिक माहिती करता संपर्क

स्वानंदशास्त्री गजानन पुंड

ईमेल:sgpund@rediffmail.com